

2. Қызмет түрлерінің әртүрлілігі және олардағы нақты нарықтық сипаттамалардың болуы қызметтерді өндіру мен сатуды басқару тетігін құрудың жалпы принциптерін жасауға негіз болды. Хостелдағы қызмет түрлерін олардың тұғынушылар үшін құндылығының өсу дәрежесі бойынша іскерлік және жеке қызметтер шеңберінде қызметтердің авторлық матрицасы, шетелдік ғалымдардың жұмыстарындағы қызметтерді талдау және бағалау, сондай-ақ "басқару маркетингі" түрінде жүйелеу осы Қағидалардың негіздемесі болып табылады. бұл қарым-қатынас маркетингі сияқты басқару әдістерін жасау арқылы басқару жүйесін қалыптастыру жолдарын анықтаудан тұрады.

3. Зерттеудегі халықаралық қонақ үй бизнесінің әртүрлі динамикасы мен тенденцияларын салыстырмалы талдау соңғы жылдары қонақ үй бизнесінің өсу қарқыны жоғары екенін көрсетті, бұл шетелдік ғалымдар жаңа экономиканың белгісі деп санайтын қызметтердің пайдасына экономикалық қызмет құрылымының өзгеруін білдіреді. Бұл Қазақстанда хостел қызметтерін жедел дамыту қажеттілігі туралы ереже үшін негіз болды және модельдік деңгейде елдегі қоғамдық өндірісті дамытуға олардың үлесі нысанында қызметтер үлесін бағалау әдістемесі бойынша ұсынымдар әзірлеуге мүмкіндік берді.

4. Қызметтердің алуан түрлілігі оларды басқарудың нақты механизмін бағалау саласында толыққанды зерттеу жүргізуді қиындатады, өйткені хостел-бизнес қызметтер нарығының типтік өкілі болып табылатындығына қарамастан, ол қазақстандық ғылымда әлі де аз зерттелген. Алайда, хостелдер нарығы көп ғасырлық эволюциялық тәжірибеден өтті және соңғы уақытта хостелдер қызметтерін басқарудың өзіндік бірегей тетігін қалыптастырды, ол хостел желілері түріндегі интеграциялық процестер негізінде және шетелдік серіктестердің кең қатысуымен Халықаралық консорциумдар құру негізінде дамуда.

Қазіргі уақытта хостелдер күрделі құрылыс кешендерін көрсетеді. Осылайша, хостелдарды басқару жүйелерінің жұмыс істеуі мен дамуының халықаралық тәжірибесі талданып, Қазақстан Республикасында хостел басқарудағы шетелдік озық тәжірибені беру тәсілдері бойынша әдістемелік және практикалық ұсынымдар айқындалды.

Әдебиеттер тізімі

1. Барчуков И.С. Гостиничный бизнес и индустрия размещения туристов: учеб. пособие [Текст] / И.С. Барчуков [и др.]. Москва: КноРус, 2012. 165 с.
2. Вихляева И.В. Состояние и перспективы гостиничного бизнеса в России [Текст] / И.В. Вихляева // Известия РГПУ им. А.И. Герцена, 2008. № 73-1. С. 110 – 113.
3. Савкина О.В. Новый подход к классификации коллективных средств размещения рекреационного типа [Текст] / О.В. Савкина // Сервис в России и за рубежом, 2011. № 6. С. 179 – 189.
4. Клепцова О.И. Мировое гостиничное хозяйство: учеб. пособие [Текст] / О.И. Клепцова. Омск: Омский государственный институт сервиса, 2012. 106 с.

Қазақстан жеңіл өнеркәсібіндегі цифрлық түрлендіру үрдістерінің жағдайы

Б.Б. Доскалиева¹, Д.А. Торжанова²

¹Ә.ғ.д., профессор

²Ғылым магистрі, «Экономика» мамандығы 2 курс докторанты

doskalievab@mail.ru, danagultorzhanova@gmail.com

^{1,2}Қазтұтынуодағы Қарағанды экономикалық университеті

Түйіндеме: Мақалада цифрлық түрлендіру үрдістерінің өнеркәсіп салаларына әсер ету жағдайлары мен шарттары қарастырылған. Сонымен бірге еліміздің жеңіл өнеркәсібінің заманауи жағдайы мен саладағы цифрландыру үрдістерінің сипаты қарастырылды.

Кілт сөздер: жеңіл өнеркәсіп, цифрлық түрлендіру, цифрландыру үрдістері, цифрлық жүйелер.

Жеңіл өнеркәсіп – Қазақстан өнеркәсібіндегі ең күрделі салалардың бірі. Ұзақ уақыт бойы аталған сала Қазақстан экономикасындағы өндіруші өнеркәсіптің алдыңғы рөлде болуының себебінен шет қалып отырды. Жеңіл өнеркәсіп - бұл экономиканы әртараптандырудың, әсіресе пайдалы қазбалар қорының төмендеуі, мұнай бағасының төмендеуі және дағдарыстың тағы бір толқыны аясында мүмкіндіктердің бірі болып табылады.

Қазақ КСР кезінде жеңіл өнеркәсіп 14 сала мен 69 өндірістік бірлестіктер мен кәсіпорындарды біріктірді. 1985 жылы жеңіл өнеркәсіпте 202,8 мың адам жұмыс істеді, 2000-нан астам өнім атауы

шығарылды, республиканың жалпы өндірісіндегі сала өнімінің үлесі 15,2%, ал КСРО жеңіл өнеркәсібінде - 4%-ды құрады.

Қазіргі жағдаймен салыстырсақ, 2019 жылы Қазақстанда жеңіл өнеркәсіп саласында 1071 кәсіпорын қызмет атқарады, оның ішінде тек 40 кәсіпорын ірі және орта кәсіпорындар қатарында (12 ірі и 28 орта).

1985 жылы сала кәсіпорындары 130 миллион шаршы метр мақта мата өнімдерін і (2019 жылы - 14 млн. шаршы метр); 22,6 млн бірлік тоқыма, 68 млн бірлік трикотаж ұйымдарын (қазіргі кездегіден 90 есе көп); 30,6 миллион жұп аяқ киім (1 миллион 270 мың - 2019 жылы); 74,7 миллион жұп шұлық өнімдері (қазір 15-16 миллион) өндірілді.

Қазақстан жеңіл өнеркәсіп саласын қайта жаңғыртудың маңызды шарттарының бірі цифрландыру болып табылады. Осы орайда цифрлық түрлендіру (трансформациялау) үрдістерін қарастыру қажеттілігі туындайды.

Цифрлық түрлендіру соңғы бірнеше жыл ішінде мемлекеттік және жеке кәсіпорындар үшін ең айқын стратегиялардың біріне айналды. Бұл барлық салалардағы дәстүрлі технологиялық ландшафтты өзгертеді. Дегенмен цифрлық түрлендіру технологияларына негізделген корпоративті қосымшалар әлі дамудың бастапқы сатысында және біртіндеп инновацияларды бизнес-стратегияларға енгізуде.

Цифрлық түрлендіру - бұл кәсіпорындардың тиімділігін арттыру мақсатында қолданыстағы үрдістерді, модельдерді, құрылымдарды және іскери операцияларды өзгерту үшін цифрлық технологияларды қолдану үрдісі. Цифрлық түрлендіруді қабылдау жаңа дәуірге немесе индустриалды трансформацияға алып келеді, бұл бизнеске өз қызметін бақылауға, өнімділікті арттыруға, бизнес стратегияларын кеңейтуге және сандық әлемдегі тұтынушылармен өзара әрекеттесуге мүмкіндік береді. Осылайша, цифрландырудың артықшылықтары туралы ұдайы өсіп келе жатқан көптеген салалық вертикальдар бойынша кәсіпорындар бәсекеге қабілетті нарықта өздерінің қазіргі жағдайын сақтау және кеңейту үшін цифрлық түрлендіру стратегияларын жүзеге асырады.

Ұйымдардың көпшілігі 2021 жылға қарай кірістерінің жартысы цифрлық арналарда қамтамасыз етіледі деп санайды. Сонымен бірге, Дүниежүзілік экономикалық форумның бағалауы бойынша, 2025 жылға қарай цифрлық түрлендірудің бизнес пен қоғамға қатысты жалпы экономикалық тиімділігі 100 трлн-нан асады деп болжануда. Мұның барлығы қазіргі кездегі макроэкономикалық үрдістерді көрсетіп, кәсіпорындардың негізгі бөлігінің болашақтағы бизнес әлеуеті неден тұратынын анықтайды. Қазіргі кезде көптеген ұйымдар үшін өсудің ең әлеуетті мүмкіндіктері - жылдам кеңейіп келе жатқан цифрлық нарықтарда бос орындарды иемдену [2].

Цифрландыру компанияларға өндірістің бұрын қол жетімді емес икемділігі мен айтарлықтай бәсекелік артықшылықты, тез өзгертін тенденцияларға бейімделу және бизнес қажеттіліктеріне бірден жауап беру мүмкіндігін ұсынады. Жеңіл өнеркәсіпті цифрландыру өндіріс көлемін ұлғайтуға, ұсынысты кеңейтуге, жергілікті тауарлардың сапасы мен беделін арттыруға, жабдықтарға оңай және үнемді қызмет көрсетуге көмектеседі.

Жоғарыда аталған тұжырымдамаларға негізделген өнеркәсіптің цифрлық трансформациясы саласындағы келесі негізгі технологиялық тенденцияларды бөліп көрсетуге болады:

1. Ақылды датчиктерді жабдыққа және өндірістік желілерге жаппай енгізу (заттардың өнеркәсіптік интернетінің технологиялары).
2. Адамсыз өндіріске көшу және робототехнологияларды жаппай енгізу.
3. Ақпаратты сақтауға көшу және меншікті қуаттан үлестірілген ресурстарға есептеулер жүргізу («бұлтты» технологиялар).
4. Өндірісті және басқару үрдістерін біртұтас ақпараттық жүйеге («жабдықтан министрлікке дейін») автоматтандыру және интеграциялау.
5. Аналитиканы қалыптастыру үшін жиналған мәліметтердің (құрылымдық және құрылымдық емес ақпараттың) бүкіл ауқымын пайдалану (технология «ірі» мәліметтер).
6. Міндетті цифрландырылған техникалық құжаттамаға көшу және электрондық құжат айналымы («қағазсыз» технологиялар «).
7. Технологиялық үрдістерді объектілерді, өнімдерді идеядан іске қосуға дейінгі бүкіл өмірлік цифрлық модельдеу (инженерлік бағдарламалық жасақтаманы қолдану).
8. Кесудің орнына материалдарды құрастыру технологияларын қолдану («аддитивті» технологиялар, 3D-басып шығару);
9. Өнімдерді өндіруге арналған шығын материалдары мен шикізатты автоматты түрде тапсырыс беру және делдалдық тізбектерді айналып өту арқылы тұтынушыға дайын өнімді автоматты түрде жеткізу қызметтерін пайдалану.

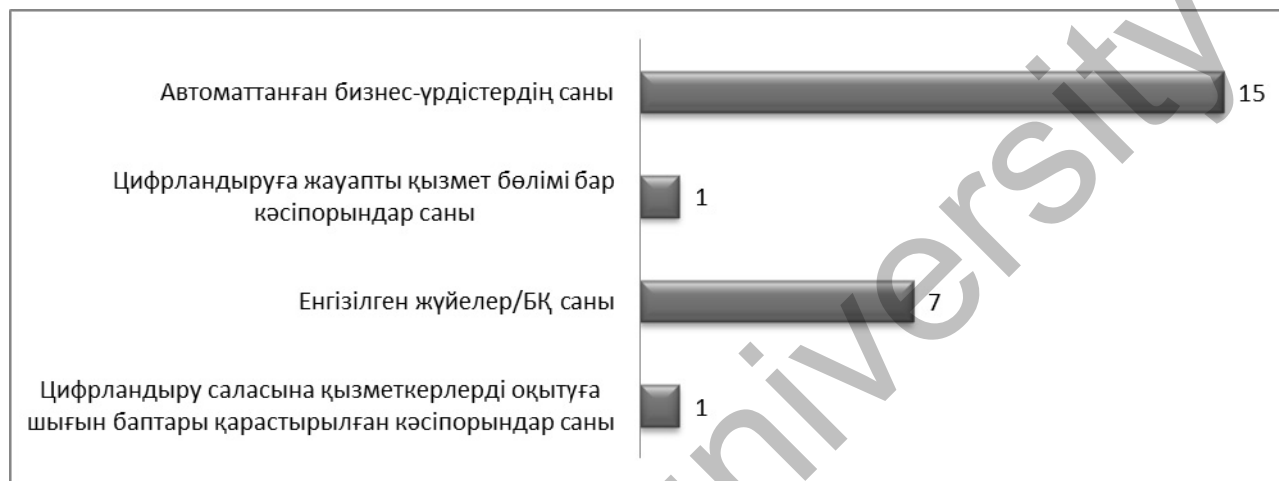
10. Көлік жүйелерінде, оның ішінде өнеркәсіп тауарларын жеткізу үшін пилотсыз технологияларды қолдану.

11. Өмірдегі және өндірістегі үрдістерді бақылау және басқару үшін мобильді технологияларды қолдану.

12. Интернет арқылы өндірістік тауарларды сатуға көшу.

«Qazindustry» индустрия және экспорттың қазақстандық орталығы» АО Қазақстанның әртүрлі салалы кәсіпорындары арасында цифрлық технологияларды енгізу деңгейін анықтау мақсатында сауалнама өткізілді. Сауалнамаға жеңіл өнеркәсіп саласынан 7 кәсіпорын қатысты. Нәтижесінде 3 кәсіпорында цифрландырудың төмен деңгейі, 4 кәсіпорында цифрландырудың орта деңгейі анықталды.

Аталған сауалнамаға қатысушы кәсіпорындардың ішінде тек 1 кәсіпорында цифрландыруға жауапты қызмет бөлімі бар (Сурет 1).

Сурет 1. Қазақстандағы жеңіл өнеркәсіп саласындағы цифрландыру үрдісінің жағдайы

Қазақстан жеңіл өнеркәсіп кәсіпорындарында енгізілген жүйелер ішінде келесілер бар:

- БАЖ (Басқарудың автоматтанған жүйесі) – барлық бөлімдерде емес;
- PDM (өнім туралы мәліметтерді басқару жүйесі);
- MDC (машиналық мәліметтерді жинақтау жүйесі);
- ТҚЖ (Техникалық қызмет және жөндеу жұмыстары);
- Тарихи мәліметтерді жинақтау жүйесі;
- ERP (кәсіпорын ресурстарын басқару жүйесі);
- RPA (бағдарламалық қамтамасыз ету және тапсырмаларды жеделдету арқылы біртекті бизнес-үрдістерді автоматтандыру).

Сала кәсіпорындарының цифрландыру үрдісіне кедергілер ретінде келесі жағдайлар анықталды:

1. Цифрландыруға инвестицияларға қаражаттың жетіспеушілігі;
2. Сандық стандарттармен, ережелермен және сертификаттармен байланысты кедергілер;
3. Сәйкес білікті кадрлардың жетіспеушілігі;
4. Цифрландыруды іске асырудың артықшылықтарын түсінбеу;
5. Кәсіпорын үшін цифрландыру шешімдерін жеткізушілердің жетіспеушілігі
6. Компанияның жоғарғы басшылығының компания қызметін цифрландыру бастамаларын қолдамауы.

Жалпы қазақстандық жеңіл өнеркәсіптің бәсекеқабілеттілігінің төмен деңгейінің негізгі себебі бастапқы деңгейде цифрлық құзіреттіліктің жетіспеушілігі мен компаниялардың цифрландыру әлеуетін сезінбеуінде деп тұжырымдауға болады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Омаров М.М., Афанасьева Е.С. Цифровые технологии как маркетинговый инструментарий определения возможностей предприятия в стратегической перспективе //Известия Международной академии аграрного образования. 2016. № 31. С. 131-133
2. Тебекин А.В., Морозов Р.В., Белясов И.С. Задачи совершенствования механизмов функционирования хозяйственных образований в легкой промышленности за счет использования технологий цифровой экономики // Маркетинг и логистика. 2018. № 4 (18). С. 63-74.

3. Дүниежүзілік экономикалық форум, Сандық араб әлемі: Төртінші өнеркәсіптік революциядағы аймақтық өзгерістерді түсіну және қабылдау, Дүниежүзілік экономикалық форум, Колонья, Женева, Швейцария, 2018 жыл.

4. Цифрлық шешімдерді қолданудағы халықаралық тәжірибе бойынша ақпараттық-талдаулық есеп беру. «Qazindustry» индустрия және экспорттың қазақстандық орталығы» АО [Қарастырылған мерзімі: 02.11.2020]

Использование технологии Blockchain в условиях формирования цифровой экономики Казахстана: практико-ориентированные аспекты

Д.Г. Мамраева¹, Д.Р. Абилова², Г.Б. Мамраева³

¹ ассоциированный профессор, заведующая кафедрой маркетинг,

² магистрант 2-го года обучения по специальности «Логистика (по отраслям)»

³ к.э.н., директор

abilova_dalila@mail.ru

^{1,2} Карагандинский государственный университет имени Е.А. Букетова, г. Караганда

³ Карагандинский высший колледж "Bolashaq"

Аннотация: В дословном переводе Blockchain – это непрерывная цепочка блоков. Blockchain – это прозрачность, безопасность и простота. Записанную в блок информацию невозможно изменить, удалить или подделать ни в одном из мест хранения. Можно сколько угодно вносить изменения в копию, это не приведет к изменению записи. За этим следит специальный центр сертификации. Он сравнивает новые транзакции с информацией уже записанной ранее. Любой пользователь системы в любой удобный для него момент может получить доступ к информации.

Ключевые слова: Blockchain, блокчейн технологии, цифровизация Казахстана, стартапы, фреймворк, IT-технологии,

Blockchain (далее - блокчейн), наиболее популярное определение термина можно воспринимать при дословном разделении слова, соответственно – это своеобразная цепочка блоков, где каждый блок фиксирует в себе информацию. Данные в созданном блоке могут быть самыми разными, при этом этот процесс повторяется с созданием каждого нового блока за блоком. Вспомогательными устройствами для формирования новых блоков являются майнеры и другие устройства. Таким образом, каждый новый блок будет хранить не только собственную информацию, но и данные о предыдущем блоке. При внесении изменений в любой существующий информационный блок, приведет к изменению всей цепочки.

Это дает неизменность. Наиболее понятным примером в восприятии принципа действия блокчейна может послужить самая простая очередь, с которой мы сталкиваемся в повседневной жизни, будь то больница или детский сад. В момент, когда информация о тех, кто находится в очереди, меняется, каждому присутствующему это будет видно, включая причины и того, кто это сделал. В связи с тем что каждый последующий блок содержит ссылку на блок предыдущий цепь блокчейна является неразрывной. Также необходимо отметить невозможность удаления блоков, система предусматривает только добавление новых. Данные характеристики позволяют не только узнать нынешнего владельца актива, но и отследить историю его перехода.

Ещё одним из немаловажных факторов, которым так славится блокчейн – это безопасность. Данную цепь невозможно взломать и трансформировать. Главная сложность заключается в децентрализации программы, объём доступной информации не располагается на каком-либо одном устройстве или носителе, так как цепи блокчейн могут храниться на тысячах устройств, что делает взлом абсолютно невозможным.

При наличии стратегии попадания в топ-30 развитых стран мира, Республика Казахстан достаточно замотивирована в развитии инновационной экономики. На сегодняшний день в стране активно продвигается и практикуется отечественная инновационная продукция. Явный пример – это наличие стартапов, которые находят применение своих разработок не только внутри страны, но и по миру. Использование инновационных продуктов зарубежного производства также в ходу. Технология блокчейн – как одна из самых передовых технологий в мире нашла применение и в Казахстане. Технология блокчейн уже была внедрена в ряде госучреждений нашей страны, в том числе в Национальном банке, Министерстве сельского хозяйства и Министерстве финансов РК.